DISSIDIUM ANGLICANUM *De* PRIMATU REGIS,

CUM BREVI PRÆfatione ad Catholicos in Anglia degentes.

AUTHORE,

MARTINO BECANO SOcietatis IESU Theologo & Profeſſore ordinario.

MOGUNTIAE

Ex officina typographica Ioannis Albini.

Anno M. DCXII.

PI

C

nio
mol
pau
A
lib
ter
M

PRÆFATIO

AD

Catholicos in Angliâ.

SAluete Illuſtriſſimi Domini, inuictiſſimi Athletæ. Ad vos venio, interpellandi causâ. Si moleſtum non eſt, audite me paucis, non diu vos tenebo. Ante biennium ſcripſi duos libellos de Primatu Regio: alterum contra Apologiam & Monitoriam Præfationem

Sereniſsimi & Potentiſsimi Jacobi, Magnæ Britanniæ Regis: alterum contra Torturam Torti, ſeu, contra Sacellanum Regis. Ægré hoc tulerunt Academici veſtri; & confeſtim, in cauſa Regia, bellum mihi indixerunt. Hi præſertim, Guilielmus Tooker, Richardus Thomſonius, Robertus Burhillus, Henricus Salcolbrigienſis. Nec defugio. Quin multa ſunt, quæ me reddant alacriorem. Primùm, cauſæ æquitas. Tum, veſtra fides, & conſtantia. Denique, Aduerſariorum inter ſe diſsidia, & inteſtinæ diſſen-

diſſenſiones. De cauſæ, quam defenſurus ſum, æquitate, quid attinet dicere? Pugnaturus ſum pro Eccleſia Chriſti, pro honore & obedientia Præſulum, pro Maiorum exemplo & conſuetudine. Et hîc, quenquam extimeſcam? Iam, veſtra fides & conſtantia, quam quotidiani carceres, vincula, ſupplicia, mortes pro Chriſto obitæ, toti orbi teſtatiſsimam faciunt, cui torporem non excutiat? cui calcar & animum non addat? Verè de vobis vſurpare poſſum illud ex Apoſtolo: Spectaculum facti eſtis DEO,

Angelis & hominibus. *Deo, qui intuetur veſtra certamina; qui vires ſuppeditat ad victoriam, & coronã præparat ad triumphum. Angelis, qui mirantur, vos in carne fragili, potentiſſimos inferorũ Principatus non formidare: & ſimul gaudent, tam glorioſos pugiles, ſuæ cuſtodiæ commiſſos eſſe. Hominibus, qui toto orbe diffuſi, veſtro exemplo, veſtra virtute & patientia, ad ſimilia certamina, pro Chriſto ſubeunda, vehemẽter accenduntur. Porrò, diſſidia aduerſariorum inter ſe tanta ſunt, tamq́ diſtractæ ac diſſi-*

patæ eorum vires, vt magnopere metuendos eſſe non putem. Si neſcitis, hunc libellum vobis offero dedicoq́; in quo, quibus in capitibus ipſi diſsentiant, ſigillatim explicatũ eſt. Eum, ſi vacat, legite, & benè de euentu ſperate. Interea ad pugnam me parabo; & cùm tempus aduenerit, Spectatores vos eſſe cupio. Valete, & meam interpellationem æqui boniq́ conſulite. Moguntiæ, menſe Nouembri, anno 1611.

Veſtri amantiſsimus

Martinus Becanus.

DISSIDIVM ANGLICANVM,

De

PRIMATV REGIO.

PRIMATVS REGIVS in Eccleſia Anglicana, res noua eſt. Ortum habuit ſub Henrico Octauo: floruit ſub Edouardo Sexto & Eliſabetha: nunc, ſub Iacobo, tot diſſidiis domeſticis laceratur & diſcerpitur, vt diu ſtare non poſſit. Rectè Chriſtus in Euangelio: *Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur*. Porrò, quæ & quanta ſint illa diſſidia, in his paucis Quæſtionibus demonſtrandum eſt:

I. *An Rex Angliæ habeat aliquem Primatum in Eccleſia?*

II. *An primatus ille ſit Eccleſiaſticus & ſpiritualis?*

III. *An Rex ab eo Primatu poßit vocari Primas Eccleſiæ?*

IV. *An ab eodem vocari poſſit ſupremum caput Eccleſiæ?*

V. *An primatus ille conſiſtat in aliqua poteſtate vel iuriſdictione Eccleſiaſtica?*

VI. *An Rex, ratione ſui Primatus poßit indicere*

Conci-

Concilia, & in iis præſidere?

VII. An poßit leges eccleſiaſticas condere?

VIII. An beneficia eccleſiaſtica conferre?

IX. An Epiſcopos creare & deponere?

X. An contumaces excommunicare?

XI. An iudicem controuerſiarum agere?

XII. Vnde Rex habeat ſuum Primatum?

XIII. An ſubditos poßit cogere ad iuramentum Primatus?

In his Quæſtionibus extremè diſſentiunt Aduerſarii. Sunt autem hi ferè

hi ferè. Sacellanus in *Tortura Torti*, Guilielmus Tooker Decanus Licheteldenſis *in Duello, ſeu ſingulari certamine cum Martino Becano*. Richardus Thomſonius in *Elencho Refutationis Torturæ Torti*. Robertus Burhillus in *Reſponſione pro Tortura Torti*. Henricus Salcolbrigienſis in *Refutatione Examinis Becanici*. Præter hos citabo etiam Nicolaum Sanderum de *Schiſmate Anglicano*, Genebrardum in *Chronologia*. Polydorum Virgilium in *Hiſtoria Anglicana*, Iacobum Auguſtum Thuanum in *Libris Hiſtoriarum ſui temporis*. Caluinum in *Commentario ſupra Prophetam Amos*. Et ſi qui alii ſint.

I. QVÆSTIO.

An Rex Angliæ habeat aliquem primatum in Eccleſia.

I. PRimum diſsidium eſt de nomine *Primatus*. Pleriq; admittunt hoc nomen. At Richardus Thomſonius malit *Suprematum*, quàm *Primatum* appellare. Ratio ipſius eſt, quia Primatus ſignificat poteſtatem eiuſdem ordinis: at Rex in Eccleſia Anglicana non habet poteſtatem eiuſdem ordinis cum Epiſcopis & Paſtoribus, ſed altioris ac diuerſi ordinis. Ergo non habet Primatum, ſed Suprematum. Verba Thomſonii, pag.33. ſunt hæc: *Nos in A glico noſtro idiomate belliores longè ſumus, quàm per inopiam Latini ſermonis nobis Latinè eſſe licuit. Non enim dicimus, The Kings Primacie, Regis Primatum, ſed, The Kings Supremacie, Regis Suprematum. Quo vocabulo nos quoque deinceps vtemur. Multum enim differunt Primatus & Suprematus. Illud enim poteſtatem eiuſdem*

eiuſdem ordinis videtur ſignificare, hoc non item.

II. Hinc duo colligimus. Vnum eſt, omnes Anglos, qui vtuntur nomine Primatus, vel errare, vel impropriè loqui, ſi Thomſonio credimus. Nam ſi propriè loquuntur, cum Primatus propriè ſignificet poteſtatem eiuſdem ordinis, planè ſentiunt, Regem habere poteſtatem eiuſdem ordinis cum Epiſcopis & Prælatis Eccleſiæ. At hic, iuxta Thomſonium, error eſt. Vel igitur errant, vel impropriè loquuntur.

III. Alterum eſt, de re ſignificata coniecturam ſumi poſſe ex voce ſignificante. Vox *Suprematus*, noua & nuper inuenta eſt; incognita antiquis Patribus; inuſitata in Scripturis; orbi Chriſtiano inaudita. Quid porro ſignificat? Supremam poteſtatem Regis in Eccleſia. Et hæc igitur noua eſt. Sanè, ſi antiqui Patres, tam Latini, quàm Græci, agnouiſſent hanc poteſtatem, reperiſſent aliquod ſaltem vocabulum, quo eam propriè expreſsiſſent. Id verò à nemine factum eſt.

II. QVÆSTIO.

An Primatus ille, quem Rex habet in Eccleſia, ſit Eccleſiaſticus & ſpiritualis?

I. HOc alterum diſsidium eſt. Sub Henrico & Edouardo, ſemper appellatus eſt Primatus Eccleſiaſticus & ſpiritualis, vt patet ex Sandero, qui ſic habet: *Caluinus Henrici Primatum Eccleſiaſticum oppugnauit.* Item; *Epiſcopus Roffenſis, quod Henrici Primatum Eccleſiaſticum nollet confiteri, ad mortem producitur.* Item; *Multi in cuſtodiis propter negatum Eccleſiaſticum Regis Primatum detenti.* Item: *Henricus mandauit, vt filius in fide Catholica educaretur, excepto Primatus Eccleſiaſtici titulo, quem ei reliquit.* Item: *Stephanus Vintonenſis, Edmundus Londinenſis, Cuthbertus Dunelmenſis. Nicolaus Vigornienſis, & Daius Ciceſtrenſis Epiſcopi, timidè reſtiterunt pueri Regis Primatui ſpirituali: imò ſimpliciter ſubſcripſerunt.*

II. Sub

II. Sub Maria, quæ Edouardo fratri ſucceſsit, ſublatus eſt hic titulus in Comitiis Londinenſibus, vt teſtatur Iacobus Thuanus libro 9. hiſtoriarum ſui temporis, his verbis: *Antiquatus iiſdem Comitiis, Primatus Eccleſiaſtici titulus.* At ſub Eliſabetha iterum reſtitutus eſt, vt refert idem author libro 15.

III. Hoc tempore, ſub Iacobo, in controuerſiam vocatur. Aliqui non audent appellare Primatum Eccleſiaſticum & ſpiritalem, ſed, Primatum quoad eccleſiaſtica & ſpiritalia. Inter quos eſt Sacellanus Regis in Tortura Torti, pag. 90. vbi ſic habet: *Neque verò, quoad ſpiritalia, alium nos Regi Primatum tribuimus, neque quoad temporalia alium Pontifici detrahimus, quàm debemus. Prior ille Regibus omni iure; poſterior hic Pontifici, nullo iure debetur.* Ego, cùm primum legerem hæc verba Sacellani, putabam illum pro eodem vſurpare hæc duo, *Primatus ſpiritalis*, &, *Primatus quoad ſpiritalia.* Et ſimiliter hæc duo, *Primatus temporalis*, &, *Primatus quoad temporalia.* At defenſores & interpretes Sacellani, Thomſonius & Burhillus, aliter ſentiunt. Sic enim de hac re ſcribit Burhillus, pag. 55. *Non dicit* (Sacellanus) *Primatum ſpiritualem, ſed Primatum quoad ſpiritualia, deberi Regibus omni iure.*

iure. Et pag.133. in fine: *Etſi enim Regi tribuimus Primatum in Eccleſiam, non tamen Primatum ſpiritualem aut eccleſiaſticum ei tribuimus, ſed potius Primatum quoad res & perſonas ſpirituales & eccleſiaſticas.* Et Thomſonius, pag. 31. *Non dixit* (Sacellanus) *Primatum eccleſiaſticum aut ſpiritualem, quaſi formaliter intelligat; ſed quoad ſpiritualia, id eſt, obiectiuè & materialiter.* Quo ſenſu idem author, pag.95. ait: *Diximus Regem gubernare quidem Eccleſiaſtica, ſed non Eccleſiaſticè.*

IV. Igitur, ſi quæras in Anglia, an Rex habeat Primatum Eccleſiaſticum, nec ne? Reſpondebitur hoc modo: Henricus, Edouardus & Eliſabetha habuerunt Primatum Eccleſiaſticum; Iacobus non habet Eccleſiaſticum, ſed ſolùm, quoad Eccleſiaſtica. Ergóne minus hic habet, quàm illi habuerunt? Sic apparet. Ergóne tam breui interuallo acciſus & imminutus eſt Primatus Regis in Anglia? Ita aiunt. Ergóne prope interitum eſt? Non dubito. Quid cauſæ? Audi ex triuio: *Quod citò fit, citò perit.* Audi ex ſacro Codice: *Si eſt ex hominibus conſilium hoc aut opus, diſſoluetur,* Actor. 5.38.

III. QVÆ-

III. QVÆSTIO.

An Rex ab hoc Primatu poſſit vocari Primas Eccleſiæ?

I. HEnricus Salcolbrigienſis ſimpliciter affirmat. Sic enim ſcribit pag. 140. *Dico Regem Angliæ, Eccleſiæ Anglicanæ Primatem eſſe.* Imò, tam certum ac indubitatum hoc eſſe vult, vt putet peccare contra publicam profeſſionem Anglicanam, qui id neget. Nam pag. 177. ſic habet: *Angliæ Regem, Anglicanæ Eccleſiæ Primatem eſſe, in profeſſione publica Anglicana veritatis ſacris literis nixæ ponitur.*

II. Tookerus & Burhillus ſimpliciter negant. Sic enim habet Tookerus pag. 3. *Olere autem malitiam, ac clamitare audaciam tuam illud videtur, cum Regem Caput Eccleſiæ Primatemq́; confingas.* Et Burhillus pag. 133. *Nec Primatem quidem omnino Regem noſtrum dicimus; multò verò minus Primatem Eccleſiaſticum.*

III. Hinc formo duplex argumentum:

Alterum ex Tookero, in hunc modum; Qui dicit, Regem eſſe Primatem Eccleſiæ, audax & malitioſus eſt. At Henricus Salcolbrigienſis dicit, Regem eſſe Primatem Eccleſiæ. Ergo audax & malitioſus eſt. Alterum ex Henrico, hoc modo: Qui negat, Regem eſſe Primatem Eccleſiæ, peccat contra publicam profeſsionem veritatis in Anglia receptæ. At Tookerus negat Regem eſſe Primatem Eccleſiæ. Ergo peccat contra publicam profeſsionem veritatis in Anglia receptæ. Nimirum, ſic mulus mulum ſcabit.

I V. Sed quæri poteſt, vter rectius ſentiat in hac re, Salcolbrigienſis, qui affirmat, Regem eſſe Primatem Eccleſiæ; an Tookerus, qui negat? Hæc lis pendet ex alia quæſtione, an ſcilicet hæc duo nomina, *Primas*, & *Primatus*, ſint neceſſariò connexa ſeu coniugata? Salcolbrigienſis putat, neceſſariò connexa eſſe. Igitur, quia ſemel dixit, Regem habere Primatum Eccleſiæ, conſequenter affirmat, Regem eſſe Primatem Eccleſiæ. Valet enim apud ipſum, hoc argumentum à coniugatis: *Rex habet Primatum. Ergo, Rex Primas eſt.* Sicut & iſtud: *Sacellanus habet Epiſcopatum. Ergo Epiſcopus eſt.*

V. Tookerus contra ſentit. Nam pagi-

na 6.

na 6. diſertè ait, Regem habere quidem Primatum Eccleſiæ; non tamen eſſe Primatem Eccleſiæ. Et è contrario, Archiepiſcopum Cantuarienſem, non habere Primatum Eccleſiæ; ſed tamen eſſe Primatem Eccleſiæ. Igitur negat has duas conſequentias à coniugatis. I. *Rex habet Primatum: Ergo Primas eſt.* II. *Archiepiſcopus eſt Primas. Ergo Primatum habet.* Fortè & has negaret. I. *Sacellanus habet Epiſcopatum: Ergo Epiſcopus eſt.* II. *Tookerus Decanus eſt: Ergo Decanatum habet.*

IV. QVÆSTIO.

An Rex à ſuo Primatu poſſit vocari ſupremum Caput Eccleſiæ?

I. HIc titulus primùm vſurpari cœpit ab Henrico Octauo, vt teſtantur paſsim authores, tam aduerſarij, quàm noſtri. Sic enim ſcribit Iacobus Thuanus lib. 1. hiſtoriar. ſui temporis:

Henricus, poſt diuortium, ſe caput Eccleſiæ conſtituit. Et Polydorus Virgilius lib. 27. hiſtoriæ Anglicanæ: *Interea, poſt diuortium, habetur Concilium Londini, in quo Eccleſia Anglicana formam poteſtatis nullis antè temporibus viſam induit. Henricus enim Rex, caput ipſius Eccleſiæ conſtituitur.* Et Genebrardus libro 4. Chronologiæ: *Henricus anno 1534. in publicis Comitiis, ſe caput Eccleſiæ Anglicanæ appellauit.* Et Nicolaus Sanderus in ſchiſmate Anglicano: *Ex qua dicendi formula primam occaſionem ſumptam aiunt, vt Rex ſupremum caput Eccleſiæ Anglicanæ diceretur.* Item: *Proponebantur eis noua Comitiorum decreta, & iubebantur iureiurando affirmare, Regem ſupremum Eccleſiæ eſſe caput.* Et Caluinus in cap. 7. Amos Prophetæ: *Qui tantopere extulerunt Henricum Regem Angliæ, certè fuerunt homines inconſiderati. Dederunt enim illi ſummam rerum omnium poteſtatem; & hoc me grauiter ſemper vulnerauit. Erant enim blaſphemi, cùm vocarent eum ſummum caput Eccleſiæ ſub Chriſto.*

II. Eodem titulo vſus eſt Edouardus Henrici filius & ſucceſſor, vt patet ex Reſcripto illius ad Thomam Crammerum, archiepiſcopum Cantuarienſem, quod ſic incipit: *Edouardus, Dei gratiâ, Angliæ, Franciæ, & Hyberniæ Rex, ſupremum in*

terris

terris Eccleſiæ Anglicanæ & Hybernicæ, tam in cauſis ſpiritalibus, quàm temporalibus, Caput, Reuerendo Thomæ Cantuarienſi Archiepiſcopo ſalutem. Eundem titulum tribuit illi Crammerus in Reſcripto ad Epiſcopos ſibi ſubiectos, vbi ſic habet: *Thomas, permiſſione diuina, Cantuarienſis Archiepiſcopus, per Illuſtriſſimum in Chriſto Principem Edouardum Regem Sextum, ſupremum in terris Caput Eccleſiæ Anglicanæ & Hybernicæ, ſufficienter & legitimè authorizatus, tibi Edmundo Londinenſi Epiſcopo, & omnibus fratribus Cœpiſcopis, vice & nomine Regiæ Maieſtatis, quibus in hac parte fungimur, mandamus, vt Imagines ex Eccleſiis, cuiuſq; Diœceſis tollantur.* Et Nicolaus Sanderus in ſchiſmate Anglicano: *Quàm primum viſum eſt, Henrici Octaui mortem diuulgare, ſtatim Edouardus Henrici filius, nonum ætatis annum agens, Rex Angliæ proclamatur, & ſummum Eccleſiæ Anglicanæ in terris Caput, proximè ſecundùm Chriſtum conſtituitur.*

III. Eliſabetha, tametſi fœmina eſſet, non tamen putauit, inferiorem ſe eſſe Patre & fratre, in hac re. Itaque & ipſa ſupremum Eccleſiæ Anglicanæ Caput appellata eſt. Sic enim de ea ſcribit Iacobus Thuanus libro 15. hiſtoriarum ſui temporis: *Eliſabetha, recepto à Patre & fratre*

titulo, Eccleſiæ Caput per Angliam cœpit appellari.

IV. At hoc tempore, ſub Iacobo, periclitatur hic titulus. Admittit quidem illum Sacellanus in Tortura Torti; ſed Tookerus & Burhillus repudiant. Verba Tookeri, quæ paulò ante citaui, ſunt hæc: *Olere autem malitiam, & clamitare audaciam tuam videtur illud, cùm Regem Caput Eccleſiæ Primatemq́; confingas.* Similiter Burhillus, pagina 133. reprehendit quendam, tanquam *Petulcum* & *Audaculum*, quod dixiſſet, Regem eſſe *Caput, Paſtorem, & Primatem Epiſcoporum.*

V. In hoc diſsidio, quid agat Rex? Si admittit titulum *ſupremi Capitis Eccleſiæ in Anglia*, murmurabunt Tookerus & Burhillus: ſi reſpuit, quid dicet Sacellanus? Forte ſopiri hæc lis poterit, ſi Rex, vt Sacellano dedit Epiſcopatum Elienſem, ita Tookero & Burhillo duos ſimiles largiatur. Tunc facile, ne ingrati videantur, concedent Regi hunc titulum, & multò ampliorem.

V. QVÆ-

V. QVÆSTIO.

An Primatus Regis conſiſtat in aliqua poteſtate vel iuriſdictione eccleſiaſtica?

I. HIc magnum inter Anglos diſſidium eſt. Nec facilè intelligetur, niſi præmiſſa diſtinctione. Igitur poteſtas Eccleſiaſtica triplex eſt, vt docent Theologi. Vna ordinis; altera iuriſdictionis interioris; tertia iuriſdictionis exterioris. Ad primam ſpectat, Sacramenta conficere & miniſtrare: ad ſecundam, regere Eccleſiam in foro conſcientiæ: ad tertiam, regere eandem in foro externo. Certum eſt, Regem, ratione Primatus, non habere poteſtatem ordinis. Hoc fatetur Tookeporus pag. 14. cùm ait: *Reges non habent poteſtatem adminiſtrandi Sacramenta.* Certum quoque, non habere iuriſdictionem fori conſcientiæ. Et hoc fatetur, pag. 63. *Omnis*, inquit, *iuriſdictio in foro interiori, Sacerdotum eſt, nulla Regum.*

II. Tota controuerſia eſt, an habeat Rex

juriſdictionem Eccleſiaſticam in foro exteriori. Hîc litigant Angli. Aliqui affirmant; alii negant; alii diſtinguunt. Affirmat Tookerus pag. 305. his verbis: *Qui habet pleniſſimam & ampliſſimam iuriſdictionem in foro exteriore, poteſt eandem dare & auferre. Rex eam habet. Ergo poteſt eandem dare & auferre. Totum hoc liquet ex V. & N. Teſtamento.* Et Henricus Salcolbrigienſis, pag. 140. *Reges ſacro oleo vncti, capaces ſunt iuriſdictionis ſpiritualis.* Et ibidem ex Legibus Anglicanis; *Rex eſt perſona mixta, vtpote, qui & Eccleſiaſticam & temporalem iuriſdictionem habet: & quidem ſupremam.* Et pag. 144. *Per leges Eccleſiaſticas in hoc regno approbatas, vnus Sacerdos duo beneficia habere non poteſt, nec Baſtardus ſacris initiari. Verùm Rex, Eccleſiaſtica poteſtate & iuriſdictione, quam habet in vtroque diſpenſare poteſt.*
III. Negant Thomſonius & Burhillus. Et quidem Thomſonius, pag. 80. ſic ſcribit: *Primatus Eccleſiæ non eſt definiendus per iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſed per gubernationem ſupremam.* Et pagina 95. *Diximus Regem gubernare quidem Eccleſiaſtica, ſed non eccleſiaſticè*, quia ſcilicet non habet iuriſdictionem eccleſiaſticam, ſed duntaxat temporalem. Burhillus verò, pag. 234. concedit hanc propoſitionem negati-

negatiuam: *Rex nullam habet iuriſdictionem eccleſiaſticam, nec in foro interiori, nec in exteriori.*

IV. Diſtinguit Epiſcopus Elienſis, apud Tookerum, pag. 305. his verbis: *Habet Rex omnem iuriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori, exceptis quibuſdam cenſuris.* Igitur ad hanc quæſtionem, an Rex, quatenus eſt Primas ſeu caput Eccleſiæ, habeat aliquam juriſdictionem Eccleſiaſticam ſeu ſpiritualem fori exterioris, ſic reſpondendum eſt. Primò, cum Tookero & Salcolbrigienſi: *Habet ampliſſimam pleniſſimam, ſupremam.* Secundò, cum Epiſcopo Elienſi: *Habet aliquam, non omnem.* Tertiò, cum Burhillo & Thomſonio: *Nullam, nullam penitus habet.*

VI. QVÆSTIO.

An Rex propria auctoritate poſsit Synodos indicere?

I. SEquitur diſsidium de officiis Primatus Regij. Sunt autem ſex officia, de quibus diſputari poteſt.

 Primum,

Primum, indictio Synodorum. Secundum, ſanctio legum eccleſiaſticarum. Tertium, collatio beneficiorum. Quartum, creatio & depoſitio Epiſcoporum. Quintum, excõmunicatio. Sextum, controuerſiarum deciſio. Eſt ergo quæſtio, an hæc officia pertineant ad Primatum Regis? Dicam de ſingulis ordine.

II. Primò quæritur, An Rex, ratione ſui Primatus, poſsit propria authoritate conuocare Synodos, & in iis præſidere? Hoc certò perſuaſum fuit tempore Henrici, Edouardi, & Eliſabethæ. Nunc, ſub Iacobo, controuertitur. Affirmat Salcolbrigienſis, pag. 121. his verbis: *Chriſtiani Principes in regnis ſuis cum laude, propria authoritate Synodos conuocarunt, conſtitutiones condiderunt, cauſas audierunt & cognouerunt.* Et pag. 146. *Rex Angliæ poteſt Synodos indicere omnium Ordinum œcumenicas, & in iiſdem præſidere.* Et pag. 155. *Reges Angliæ ſuprema ſua authoritate, de iure, Synodos conuocarunt.*

III. Tookerus in hoc puncto varius eſt, & nunc ſibi ipſi, nunc aliis contradicit. Hoc patet ex variis eius teſtimoniis. Primum habetur, pag. 37. vbi ſic ait: *A quibus magis æquum eſt indici Concilia, quàm ab illis, penes quos ſemper fuit authoritas ea congregandi? Cùm autem communiter triplex*

plex poni ſoleat Concilium, Generale, Prouinciale, & Diœceſanum; Concilium generale ſolius Papæ iuſſu celebrari vultis. Sed neque illud, niſi ab Imperatoribus & Regibus ſimul conſentientibus, hodie indici debet: Prouinciale à Metropolitano, cum ſuis Suffraganeis: Diœceſanum ab Epiſcopo, cum Curatis, Rectoribus & Clericis Diœceſeos. Ex hoc teſtimonio colligitur, Regem Angliæ, nullum Concilium, propria authoritate, poſſe indicere. Non Generale, quia hoc pertinet ad communem conſenſum Regum & Imperatorum. Nec Prouinciale, quia hoc pertinet ad Metropolitanum. Nec Diœceſanum, quia hoc pertinet ad Epiſcopum. Quid ergo reliquum eſt Regi?

IV. Alterum habetur pag. 41. his verbis: *Abundè liquet ex Conciliis ipſis & hiſtoria Eccleſiaſtica, Prouincialia Concilia & Nationalia ab Imperatoribus ac Regibus fuiſſe congregata.* Hoc planè pugnat cum præcedente. Ibi aſſeritur, Concilia Prouincialia indici à Metropolitanis: hic, à Regibus & Imperatoribus. Ibi, diſtinguitur triplex tantum Concilium, *Generale, Prouinciale, Diœceſanum*: hic, additur quartum, *Nationale*.

V. Tertium habetur, pagina 42. vbi proponit hanc quæſtionem: *Quo igitur iure*

tur iure tantam ſibi poteſtatem arrogat Pontifex ſolus? Num diuino? Et paulò poſt ſubdit: *Erat Apoſtolorum omnium, non vnius tantummodo, & indicere Concilium, & ſtatuere cum verborum ſolennitate; Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis.* Quaſi dicat; Iure diuino, non ſolus Petrus, ſed omnes Apoſtoli, pari poteſtate, indixerunt Concilium Hieroſolymitanum, & ſanciuerunt legem de ſanguine & ſuffocato: Ergo ſimiliter, jure diuino, non ſolus Pontifex, ſed omnes Epiſcopi, pari poteſtate, debent indicere Concilium, & ſancire leges Eccleſiaſticas. Sanè, ſi ita eſt, omninò ſequitur, poteſtatem indicendi Concilia, non ad Reges & Principes ſæculares; ſed ad Apoſtolos & eorum ſucceſſores, iure diuino pertinere.

VI. Quartum habetur, pag. 63. vbi ait: *Mixtum autem ius, & reſultans ex vtroq;, & iure Regio & Epiſcopali, eſt legum ſanctio, & Synodorum indictio, & præſidendi in iis prærogatiua, & controuerſiarum deciſio, aliorumq; actuum, qui his finitimi ſunt, exercitium: quæ ferè ab origine Primatus Regii deſcendunt, & communicantur Sacerdotibus.* Hoc iterum pugnat cum præcedente. Ibi dicitur, indictionem Synodorum, iure diuino, ad Apoſtolos pertinere: Hîc dicitur primariò pertinere ad Reges,

& ab

& ab illis ad Epiſcopos deriuari. Hæc non cohærent.

VII. QVÆSTIO.

An Rex poßit leges Eccleſiaſticas condere?

I. Conſtat, Henricum Octauum, tum per ſe, tum per Vicarium ſuum generalem, id feciſſe. De Henrico ſic ſcribit Sanderus in Schiſmate Anglicano: *His diebus, vigilantiſſimus hic Eccleſiæ Paſtor Henricus, quo in poſterum ſciretur, quæ cui ritè nupta eſſet, legem ediderat perpetuam de nuptiis, Comitiorum etiam auctoritate firmatam, qua ſtatuebatur, vt ſi quæ perſonæ in Leuitico non prohibitæ, ſolo conſenſu, per verba de præſenti, matrimonium, nulla carnis copula ſubſecuta, contraxerint; eæ verò ambæ poſtea, vel earum altera, nuptiis cum altera perſona in Leuitico non prohibita contractis, carnali copulæ eaſdem conſummauerint; hæ poſteriores, quas firmaſſet copula, non priores illæ, quas ſolus conſenſus ſtatuiſſet, ratæ atque legitimæ haberentur; adeò, vt cùm olim iuris gentium*

tium fuiſſet regula, Nuptias non concubitus, ſed conſenſus facit; *iam deinceps Henrici regula eſſe cœperit*, Nuptias non conſenſus, ſed concubitus facit. *Et tamen ipſe legislator, contra ſuam ipſius regulam, vxorem Annam Cliuenſem, cuius nuptias, non ſolo conſenſu, ſed ſeptem etiam menſium concubitu firmauerat, eo ſolùm prætextu reiecit, ipſaq́ue viuente aliam ſuperinduxit, quod alteri, neſcio cui, conſenſum antea præbuiſſe fingeretur. Huius ergo legis tantopere poſtea puduit ipſos Proteſtantes, vt mortuo Henrico, eam ipſi reuocauerint, atque irritam fecerint.*

II. De Vicario autem generali, ſic habet: *Septembri menſe, authoritate ſua vicaria, Canones quoſdam eccleſiaſticos, quos Iniunctiones vocabat, ſigillo Vicariatus ſui munitos, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & reliquo Clero præſcripſit, in quibus, præter cætera, iubebantur Parochi ſub grauiſſimis pœnis, vt orationem dominicam cum ſalutatione Angelica, Symbolum item fidei, & decem decalogi præcepta, aliaque huiuſmodi, Anglicè in poſterum in Eccleſiis docerent.*

III. Angli, qui hoc tempore ſcribunt de Primatu Regio, non conſentiunt in hoc puncto. Nam aliqui dicunt, ſanctionem legum Eccleſiaſticarum, iure diuino, pertinere

tinere ad Epiſcopos; alij ad Reges & Imperatores. Priorem partem docet Tookerus, pagina 42. vbi ait, Apoſtolos in Concilio Hieroſolymitano ſanciuiſſe hanc legem Eccleſiaſticam: *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, niſi hæc neceſſaria, vt abſtineatis vos ab immolatis ſimulachrorum, & ſanguine, & ſuffocato.* Et hoc feciſſe eos iure diuino. Poſteriorem docet Thomſonius, pag. 80. vbi dicit, Epiſcopos & Concilia non poſſe condere vllam legem Eccleſiaſticam, quæ habeat vim legis, niſi accedente authoritate Regis vel Imperatoris. Verba eius ſunt hæc: *Decreta Conciliorum & Patrum Eccleſiaſticis cenſuris, & ἐπιτιμίοις tantum ſtetiſſent, niſi legum vim Cæſarea aura ipſis afflaſſet.*

IV. Hic jam patet diſsidium. Nam illa lex Eccleſiaſtica, quam Apoſtoli condiderunt, habuit ſine dubio vim legis. Hoc enim colligitur ex illis verbis: *Viſum eſt, nihil vltra imponere vobis oneris, niſi hæc neceſſaria.* Hanc autem vim non habuit ab afflatu auræ Cæſareæ, quia neque Tiberius, neque Pilatus, neque Herodes, neque vllus alius Princeps ſæcularis, qui tunc vixerit, afflauit illi vim legis; ſed habuit ab ipſis Apoſtolis.

Apoſtolis. Ipſi enim authoritate & poteſtate Apoſtolica, quam à Chriſto acceperant, legem illam ſanxerunt & promulgarunt. Eandem poteſtatem nunc habent Epiſcopi, non Reges aut Imperatores.

VIII. QVÆSTIO.

An Rex propria authoritate poßit conferre beneficia eccleſiaſtica?

I. AFfirmat Henricus Salcolbrigienſis, pag. 121. his verbis: *Chriſtiani Principes in ſuis regnis, cum laude, propria authoritate, beneficia contulerunt.* Et pag. 150. *Audin Ieſuita, non modò collationes beneficiorum ad Angliæ Reges ſpectare, ſed ad eoſdem illos ſpectare, vti Eccleſiæ Anglicanæ Primates, vel ſupremos Ordinarios?* Et pag. 142. *Rex ratione ſupremæ ſuæ Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, præſentabit ad liberas Capellas.*

II. Negat Tookerus, pag. 36. vbi de Regibus Angliæ ſic loquitur: *Beneficia autem curata, vel non curata, non conferunt omninò in*

nò in quempiam, maiora minoráve: multò minus dignitates eccleſiaſticas, ſiue Epiſcopatus, ſiue Archiepiſcopatus, per vniuerſum ambitum regni ſui. Eorum certè collatio vel inſtitutio eſt, quorum eſt deſtitutio, id eſt, Epiſcoporum comprouincialium, qui poteſtatem habent perſonas ipſas ſacrandi. Hoc habet iuris Regia Maieſtas, quod minor & ſubordinata poteſtas habet; ius, inquam, nominandi & præſentandi apud nos.

III. En triplex diſsidium inter hos duos authores, & quidem in re quotidiana & vulgari. Primum eſt; Henricus dicit, collationem beneficiorum ſpectare ad Reges Angliæ, quatenus ſunt Primates Eccleſiæ Anglicanæ: Tookerus contra, non ad Reges, ſed ad Epiſcopos pertinere. Alterum: Henricus dicit, Reges propria authoritate ſæpè contuliſſe beneficia: Tookerus, nunquam conferre aut contuliſſe. Tertium; Henricus dicit, Reges, ratione ſupremæ iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, præſentare ad beneficia: Tookerus, Reges in hac re non habere plus iuris, quàm ſubditos & inferiores. *Hoc*, inquit, *iuris habet Regia maieſtas, quod minor & ſubordinata poteſtas habet.* Vtri credat Rex Iacobus, ſi pingue beneficium, aut Archiepiſcopatus conferendus ſit?

IX. QVÆSTIO.

An Rex poſsit Epiſcopos creare & deponere?

I. AFfirmat Henricus Salcolbrigienſis.pag.121. *Chriſtiani*, inquit, *Principes in ſuis regnis, cum laude, propria authoritate. Epiſcopos crearunt & depoſuerunt.* Et pag. 144. *Rex Angliæ Archidiacono Richmundiæ Epiſcopalem conceſsit iuriſdictionem.* Et pag.155. *Reges Angliæ, ſuprema ſua authoritate, de iure, atque cum laude omnium ordinum, Epiſcopos elegerunt, ac proinde deponere potuerunt.* Et pag. 167. *Conſtat, Chriſtianos Principes cum laude Epiſcopos elegiſſe & depoſuiſſe, etiam Romanos.*

II. Negat Tookerus, loco citato. Ibi enim duo requirit, ad conſtituendum ſeu creandum Epiſcopum. I. Conſecrationem perſonæ. II. Epiſcopatum. Addit, Regem neutrum præſtare poſſe. Nec enim poſſe conferre vlla beneficia, multò minus Epiſcopatum aut Archiepiſcopatum: nec habere poteſtatem ſacrandi perſonas. Vnde etiam alibi fatetur, tantum

tum abeſſe, vt Rex Iacobus poſsit Epiſcopos creare & deponere; vt potius agnoſcat ſe illorum alumnum & Diſcipulum. Sic enim ſcribit pagina 311. *Sereniſsimus ac pientiſsimus Rex noſter Iacobus non habet quicquam antiquius & honorificentius, quàm vt cum Valentiniano filium ſe Eccleſiæ profiteatur, & cum Theodorico Italiæ Rege, ſe alumnum Eccleſiæ, & Diſcipulum Archiepiſcoporum ſuorum & Epiſcoporum, libenter recognoſcat.*

III. Hoc diſsidium magni momenti eſt. Nam ſi Rex non poteſt creare ſeu conſtituere Epiſcopos, vt ait Tookerus; planè ſequitur, Thomam Crammerum, qui à Rege creatus eſt Archiepiſcopus Cantuarienſis, non fuiſſe verum, ſed falſum Epiſcopum: non Paſtorem, ſed prædonem: non per oſtium intraſſe in ouile ouium, ſed aliundè aſcendiſſe. Ex quo rurſum tria ſequuntur. I. Omnes alios Epiſcopos, qui poſtea, vel à Crammero, vel à Rege creati ſunt, fuiſſe ſimiles Crammero. II. Quidquid ab iis, authoritate & iuriſdictione Epiſcopali factum eſt, nullius roboris & momenti eſſe. III. Eoſdem teneri ad reſtitutionem omnium prouentuum, quos ratione Epiſcopatuum acceperunt. Quid hic conſilii capiendum? Videant Academici.

X. QVÆSTIO.

An Rex poßit ſubditos contumaces excommunicare?

I. HIc Angli redigunt Regem ſuum ad communem ordinem: Et quæ prius illi conceſſerant, videntur hîc reuocare. Aiunt, Regem non poſſe quenquam ſuorum ſubditorum excommunicare; poſſe tamen ab iis excommunicari, & ex Eccleſia Anglicana, cuius ſupremum caput eſt, expelli. Priorem partem tradit Tookerus, pag. 15. his verbis: *Rex non habet poteſtatem diſtringendi gladium ſpiritualem, vel quempiam excommunicandi.* Et Sacellanus pag. 151. *Nos Principi cenſuræ poteſtatem non facimus.* Et Thomſonius, pag. 83. *Excommunicare nullo modo ad Suprematum Eccleſiæ pertinet.* Et pag. 84. *Omnes fatemur, Regem excommunicandi poteſtatem nullam habere.*

II. Poſteriorem tradit Burhillus, pag. 137. cùm ait: *Quod Ambroſio licuit in Theodoſium, idem & aliis in Regem, ſimili de cauſa,*

cauſa, liceat, id eſt, ſicut Ambroſio Epiſcopo licuit excommunicare Theodoſium Imperatorem, ita & noſtris Epiſcopis licet excommunicare Iacobum Regem, ſi ſimiliter peccet. Et pag. 242. *Supremus Eccleſiæ gubernator*, nempe Rex, *poteſt eiici ex Eccleſia.* Et pag. 267. *Rex, etſi iuſtiſsimè excommunicatus, non amittit Primatum.*

III. Non video, quomodo hæc cohæreant cum iis, quæ hactenus tributa ſunt Regi. Tributum illi eſt, quod ſit Primas, & ſupremũ caput Eccleſiæ Anglicanæ; quod ſit ſupra omnes perſonas, tàm eccleſiaſticas, quàm laicas, in ſuo regno; quod habeat ſupremam, ampliſsimam & pleniſsimam iuriſdictionem eccleſiaſticam, non minus quàm politicam & temporalem. Et tamen cùm tantus ſit, non poteſt quenquam ſuorum ſubditorum, nec laicum, nec Eccleſiaſticum, quantumuis rebellem & contumacem, excommunicare? Imò, cùm tantus ſit, poteſt à ſuis ſubditis excommunicari, & eiici ex Eccleſia Anglicana, cuius ſupremum caput eſt? Non capio hoc myſterium.

IV. Addam tria argumenta, quæ augebunt difficultatem. Primum eſt; Qui habet ſupremam, ampliſsimam & pleniſsimam iuriſdictionem eccleſiaſticam in aliquo regno, poteſt exercere omnes actus,

qui pertinent ad iuriſdictionem eccleſiaſticam illius regni; ſed Rex habet ſupremam, ampliſsimam & pleniſsimam iuriſdictionem eccleſiaſticam in regno Angliæ, vt fatentur Tookerus & Salcolbrigienſis. Ergo poteſt exercere omnes actus pertinentes ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam regni Angliæ. Ergo etiam poteſt excommunicare. Nam excommunicatio, quæ per ſententiam fit, eccleſiaſticæ iuriſdictionis actus eſt. Vel contra, ſi vis: Qui non poteſt exercere omnes actus eccleſiaſticæ iuriſdictionis in aliquo regno, non habet ſupremam, ampliſsimam & pleniſsimam iuriſdictionem eccleſiaſticam in illo regno; ſed Rex Angliæ non poteſt exercere omnes actus eccleſiaſticæ iuriſdictionis in ſuo regno, quia non poteſt quenquam excommunicare. Ergo non habet ſupremam, ampliſsimam & pleniſsimam iuriſdictionem Eccleſiaſticam in ſuo regno.

V. Alterum eſt; Qui alteri dat poteſtatem excommunicandi, is ſine dubio habet poteſtatem excommunicandi, quia nemo poteſt alteri dare, quod ipſe non habet: ſed Rex Angliæ dat Epiſcopis poteſtatem excommunicandi. Ergo ipſe habet poteſtatem excommunicandi. Minor probatur ex Tookero, pagina 304. vbi fatetur, Epiſcopos omnem iuriſdi-
ctionem

ctionem Eccleſiaſticam fori exterioris accipere à Rege. At poteſtas excommunicandi pertinet ad iuriſdictionem fori exterioris, vt expreſsè docet Sacellanus pagina 41. & Tookerus pagina 305. cùm ait: *Rex habet omnem iuriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori, exceptis quibuſdam cenſuris.* Excipit autem excommunicationem. Vbi iterum notanda eſt contradictio Tookeri. Nam cenſuras, inter quas eſt Excommunicatio, refert ad iuriſdictionem fori exterioris. Rectè quidem. Sed duo addit, quæ pugnant. I. Regem dare Epiſcopis omnem iuriſdictionem fori exterioris. II. Regem non habere omnem iuriſdictionem fori exterioris.

VI. Tertium eſt; Qui alicui alteri ſubiectus eſt in iuriſdictione eccleſiaſtica fori exterioris, non habet ſupremam, pleniſsimam, & ampliſsimam iuriſdictionem eccleſiaſticam fori exterioris, ſed Rex alicui alteri, nempe Epiſcopo ſubiectus eſt in iuriſdictione eccleſiaſtica fori exterioris, quia poteſt ab eo per ſententiam excōmunicari, & ex Eccleſia eiici, vt fatetur Burhillus: Ergo non habet ſupremam, pleniſsimam & ampliſsimam iuriſdictionem eccleſiaſticam fori exterioris. Vel, ſi mauis, contra. Qui nulli alteri ſubiectus eſt in iuriſdictione Ec-

ne eccleſiaſtica, non poteſt ab vllo per ſententiam excommunicari: ſed Rex, ſi habet ſupremam iuriſdictionem eccleſiaſticam, nulli alteri ſubiectus eſt in iuriſdictione eccleſiaſtica: Ergo non poteſt ab vllo per ſententiam excommunicari. Aduertis, opinor, hæc non cohærere.

XI. QVÆSTIO.

An Rex ſit iudex omnium controuerſiarum in Eccleſia?

I. CONtrouerſiæ, quæ oriuntur in Eccleſia, ſunt duplices: aliæ circa fidem & religionem; aliæ circa res alias eccleſiaſticas. Eſt ergo prior quæſtio, an Rex, ratione ſui Primatus, ſit ſupremus iudex omnium controuerſiarum, quæ pertinent ad fidem & religionem? Affirmat Henricus Salcolbrigienſis, pag. 163. his verbis: *Sic luce clarius eſt, Chriſtianos Principes, cum laude, controuerſias fidei diiudicaſſe & diremiſſe, etiam in vniuerſalibus octo Conciliis*, id eſt, Niceno I. Conſtantinopo-

nopolitano I. Epheſino, Chalcedonenſi, Conſtantinopolitano II. Conſtantinopolitano III. Niceno II. Conſtantinopolitano IV. in quibus variæ controuerſiæ fidei diiudicatæ & diremptæ ſunt; præſertim de diuinitate Chriſti, contra Arium; de diuinitate Spiritus ſancti, cõtra Macedonium; de vna Chriſti perſona, contra Neſtorium; de duabus in Chriſto naturis, contra Eutychen & Dioſcorum; & ſic deinceps. Has omnes controuerſias, ait Salcolbrigienſis, ab Imperatoribus & Principibus ſæcularibus diiudicatas ac diremptas eſſe.

II. Contrarium aſſerit Tookerus, qui nullo modo vult Reges aut Imperatores eſſe iudices controuerſiarũ fidei. Sic enim habet pag. 3. *Olere autem malitiam ac clamitare audaciam tuam illud videtur, cùm Regem caput Eccleſiæ Primatemq́; confingas, omniumq; cauſarum & controuerſiarum, quæ ad fidem & religionem pertinent, Iudicem tribuas.* Et pag. 50. *Rex in ſuo regno, omnibus ſuperior ſit, nulli ſubditus: Fidei iudex ne appelletur quidem.* Et pag. 313. *Reges Chriſtiani non ſunt fidei ac religionis iudices.*

III. Igitur, ſi in Anglia oriretur diſſenſio de aliquo puncto fidei ac religionis, vt v.g. de reali præſentia Chriſti in Euchariſtia; quid facerent Academici? quid ciues, quid

reliqui ſubditi? An adirent Regem, tanquam iudicem, & ab eo ſententiam peterent? Non faceret Tookerus. An alium iudicem poſtularent? At alium non ferret Salcolbrigienſis. Quid ergo futurum eſſet? Id planè, quod hactenus factum eſt in diſſenſione de Primatu Regio. Semper litigant Angli de hoc Primatu: nunquam finiri lis poteſt. Quid cauſæ? quia diuerſi diuerſa ſentiunt, & certum iudicem, qui litem dirimat, reperire non poſſunt; vel potius, non volunt. Hæc hæreticorum proprietas eſt.

IV. Poſterior quæſtio; An Rex ſit iudex omnium controuerſiarum, quæ alias res Eccleſiaſticas concernunt? Affirmat Salcolbrigienſis, pag. 165. cùm ait: *Audin controuerſias Epiſcopales ab Imperatore diremptas?* Quid ſentiat Tookerus, non ſatis conſtat. Aliquando videtur affirmare, vt pag. 24. *Nemini*, inquit, *dubium eſt, quin in primitiua Eccleſia, de rebus & perſonis eccleſiaſticis, ius dicerent Imperatores.* At pag. 23. videtur negare: *Non eſt Princeps*, inquit, *ſupra res, ſed ſupra perſonas.* Et pag. 49. *Rex in ſuo regno ſupremus eſt, non ſupra res, ſed ſupra homines.* Vbique diſsidium.

XII. QVÆ-

XII. QVÆSTIO.

Vnde, & quo titulo; Rex habeat Primatum in Eccleſia?

I. SEnſus eſt, an Rex ex eo præciſè, quia Rex eſt, an ex eo potius, quia Rex Chriſtianus eſt, habeat Primatum Eccleſiæ? Priorem partem videtur amplecti Thomſonius, pag. 78. cùm ait: *Omnes Principes, etiam Pagani, obiectiuè habent ſupremam poteſtatem in omnes omnino perſonas ſuorum ſubditorum, & generatim in res ipſas, ſiue ciuiles ſint, ſiue ſacræ, vt in cultu diuino & religione procuranda, ſaltem quoad modum & exercitium.* Et pag. 94. *Primatus eſt Regium bonum, quod cenſurâ tolli non poteſt. Nec eſt abſurdum, Regem velut ethnicum, eſſe Primatem Eccleſiæ.* Et ibidem: *Rex ethnicus, cùm CHRISTO initiatur, non acquirit Primatum de nouo.* Cui conſentit Burhillus, pagina 251. *Rex*, inquit, *titulo Regis temporalis, poteſt ſibi vindicare & aſſu-*

& aſſumere Primatum Eccleſiæ. Et pag. 267. *Rex, etſi iuſtiſſimè excommunicatus, non amittit Primatum in rebus eccleſiaſticis.*

II, Cõtrarium docet Sacellanus in Tortura Torti, pag. 39. vbi aſſerit, Primatum Eccleſiæ conuenire Regi, non quia Rex, ſed quia Rex Chriſtianus eſt; ideoque Reges ethnicos non habere Primatum Eccleſiæ, quamdiu ethnici ſunt, ſed eum accipere, quando fiunt Chriſtiani; & rurſum amittere, quãdo excommunicantur. Verba eius ſunt hæc: *An non Regi ethnico præſtare fidem fas? Imò nefas non præſtare. In ethnico enim eſt vera poteſtas temporalis, idq; ſine ordine ad poteſtatem eccleſiaſticam.* Et paulò poſt: *Rex quiuis, cùm de ethnico Chriſtianus fit, non perdit terrenum ius, ſed acquirit ius nouum. Itidem, cùm de Chriſtiano fit ſicut ethnicus, vigore ſententiæ amittit nouum ius, quod acquiſiuerat, ſed retinet terrenum ius in temporalibus, quod fuerat illi proprium, priuſquam Chriſtianus fieret.*

III. Ex ſententia Thomſonii & Burhilli ſequitur, omnes Reges, ſiue Chriſtiani, ſiue Ethnici, ſiue cuiuſcunque ſectæ ac religionis ſint, habere Primatum Eccleſiæ in ſuis regnis. Igitur, omnes Anglos & Scotos, qui viuunt Conſtantinopoli, ſubiectos eſſe Imperatori Turcarum in rebus Eccleſiaſticis;

ſticis; qui in Hiſpania, ſubiectos eſſe Philippo Regi; qui Romæ, Pontifici; & ſic deinceps, Quid ergo facient, ſi Turcarum Imperator iubeat eos Alcoranum ſequi; ſi Rex Hiſpaniæ, ad Miſſam audiendam adigat; ſi Pontifex ad orandum pro defunctis hortetur; ſi Rex gentilis ad idololatriam impellat? An parebunt imperio? At contra conſcientiam facerent. An non parebunt? Sic actum eſt de Primatu Eccleſiæ. Dicent fortè, ſe pariturос, vbi viſum eſt. Ergóne ſubditi erunt iudices ſuorum Regum? Ergóne Catholici in Anglia poterunt vſurpare hanc vocem: *Audi Rex. in hoc puncto viſum eſt parere tuo imperio, in iſto non eſt?*

XIII. QVÆSTIO.

An Rex poſsit cogere ſuos ſubditos ad iuramentum Primatus?

I. HActenus actum eſt de diſsidio Anglorum circa naturam, officia, & originem Primatus Regii. Nunc ſupereſt quæſtio practica, quæ proximè

ximè conſcientiam attingit, an ſcilicet Rex poſsit cogere ſuos ſubditos, vt ſub iuramento affirment, ſe agnoſcere Primatum Regium, de quo dictum eſt? Vel, ſe agnoſcere Regem, tanquam Primatem & ſupremum caput Eccleſiæ Anglicanæ, cui tanquam Primati & ſupremo capiti velint fidelitatem polliceri, non minus in rebus eccleſiaſticis & ſpiritualibus, quàm in politicis & temporalibus. Habet autem duo puncta hæc quæſtio. Vnum eſt, an Rex Angliæ de facto exigat, vel exegerit tale iuramentum à ſubditis? Alterum, an ſi exigat, ſubditi in conſciëntia teneantur illud præſtare? De vtroque ſeorſim dicam.

PRIVS PVNCTVM.

II. Igitur prius punctum eſt, an Rex Angliæ exigat vel aliquando exegerit tale iuramentum à ſuis ſubditis? Conſtat, Henricum Octauum exegiſſe. Sic enim ſcribit Nicolaus Sanderus in Schiſmate Anglicano: *Laurentius Cochus, Prior Cœnobii Dancaſtrenſis, vnà cum tribus Monachis, & duobus Laicis, Ægidio Horno, & Clemente Philpotto, quòd nollent Eccleſiaſticum terreni Regis Primatum iurato confiteri, excluſi è terris, ad cœleſtem æterni Regis gloriam tranſmiſſi ſunt.* Et iterum:

rum: *Proponebantur eis noua Comitiorum decreta & iubebantur iureiurando affirmare, Regem Eccleſiæ ſupremum eſſe Caput.*

III. Henricum imitata eſt Eliſabetha; parentem filia. Et quidem formula iuramenti, quod exegit, eſt huiuſmodi: *Ego A. B. prorſus teſtificor & declaro in conſcientia mea, Reginam eſſe ſolam ſupremam gubernatricem, & iſtius Regni Angliæ, & aliorum omnium ſuæ Maieſtatis dominiorum & regionum, non minus in omnibus ſpiritualibus atque Eccleſiaſticis rebus vel cauſis, quàm temporalibus; & quod nemo externus Princeps, perſona, Prælatus, ſtatus, vel Potentatus, aut facto aut iure habet aliquam iuriſdictionem, poteſtatem, ſuperioritatem præeminentiam, vel authoritatem eccleſiaſticam aut ſpiritualem in hoc regno. Ideóq; planè renuntio & repudio omnes forinſecas iuriſdictiones, poteſtates, ſuperioritates atque authoritates.*

IV. Idem nunc facit Iacobus Rex, qui nõ vno tantùm, ſed duplici iuramento obſtringit ſuos ſubditos: altero Primatus; altero fidelitatis. Prius ſic incipit: *Ego A. B. palam teſtor, & ex conſcientia mea declaro, quod Maieſtas Regia, vnicus eſt ſupremus Gubernator huius Regni, omniumq; aliorum ſuæ Maieſtatis dominiorum & territoriorũ, tam in omnibus ſpiritualibus ſiue Eccleſia-*

ſticis

ſticis rebus & cauſis , quàm in temporalibus: Et quod nullus extraneus Princeps, perſona, Prælatus, ſtatus aut Potentatus, habet aut habere debet vllam iuriſdictionem, poteſtatem, ſuperioritatem, præeminentiam vel authoritatem Eccleſiaſticam ſiue ſpiritualem intra hoc regnum &c. Poſterius ſic incipit: *Ego A. B. verè & ſincerè agnoſco, profiteor, teſtificor, & declaro in conſcientia mea, coram Deo & Mundo, quod ſupremus Dominus noſter Rex Iacobus &c,*

V. Hoc vtrumque iuramentum integrè habetur in Apologia Regis: Et in vtroque exigitur à ſubditis, vt palam profiteantur & agnoſcant, Regem Iacobum eſſe ſupremum gubernatorem ac Dominum totius Angliæ, non ſolùm in rebus politicis ac temporalibus, ſed etiam in eccleſiaſticis & ſpiritualibus: Et quod nec Papa, nec quiuis alius extraneus habeat vllam poteſtatem aut iuriſdictionem in Eccleſia Anglicana. Porrò prius iuramentum primò introductum eſt ab Henrico Octauo, vt fatetur Iacobus in Apologia, his verbis: *Sub Henrico Octauo primùm introductum eſt iuramentum Primatus, ſub eoq́; Thomas Morus & Roffenſis ſupplicio affecti; idq́; partim ob eam cauſam, quod iuramentum illud recuſarent. Ab eo deinceps omnes mei deceſſores, quotquot ſunt hanc religionem amplexi*

amplexi, idem ſibi, aut non multò ſecus aſſeruerunt. Poſterius à Iacobo excogitatum eſt.

ALTERVM PVNctum.

VI. Eſt ergo quæſtio, an omnes ſubditi, qui in Anglia ſunt, teneantur in conſcientia præſtare vtrumque hoc juramentum, quotieſcunque Rex illud exigit? an potius debeant carceres, tormenta, & mortem ipſam ſuſtinere, quàm id præſtent? Catholici nihil dubitant de priori. Certum fixumque illis eſt, vitam potius amittere cum glorioſiſsimis Martyribus, Thoma Moro & Epiſcopo Roſſenſi, quàm Primatum Regium aſtruere, & Pontificium abiurare. De poſteriori, ante paucos annos, nonnihil dubitatum eſt. Nam aliqui ex Catholicis, quia non ſatis videbant vim & ſcopum illius iuramenti, aliquantiſper hæſitarunt, an ſaluâ conſcientiâ iurare poſſent, nec ne. Quæ tamen dubitatio non diu durauit, ſed confeſtim à Paulo V. Pontifice Maximo, & Cardinali Bellarmino ſublata eſt. Nam Pontifex miſit duo Breuia Apoſtolica ad Catholicos in Angliam; & Bellarminus ſcripſit Epiſtolam ad Blacuellum Archipresbyterum de hac ipſa re. Vterque negat, ſaluâ conſcientiâ, id fieri

poſſe. Et ratio illorum eſt, quia nemo, ſaluâ conſcientiâ, poteſt abnegare fidem Catholicam: ſed qui præſtaret iuramentum à Rege propoſitum, abnegaret fidem Catholicam, non quidem generatim, ſed tamen quoad aliquem eius articulum; Ergo nemo, ſaluâ conſcientia, præſtare poteſt hoc iuramentum.

VII. Hanc rationem, quæ ſanè optima eſt, admittunt Catholici; non idem Aduerſarij. Ego, in gratiam Catholicorum, qui in Anglia ſunt, ſtatui duas alias adferre, præſertim contra juramentum Primatus, quæ ne ab aduerſariis quidem repudiari poterunt. Prima eſt hæc; Nemo in conſcientia tenetur affirmare ſub iuramento, quod vel apertè falſum, vel certè dubium eſt: At, quod Rex ſit Primas & ſupremum Caput Eccleſiæ, cui non ſolum in temporalibus, ſed etiam in eccleſiaſticis parendum ſit, vel apertè falſum, vel certè dubium eſt. Ergo nemo in conſcientia tenetur hoc affirmare ſub iuramento. Maior per ſe nota eſt, quia ne affirmare quidem licet, quod vel falſum, vel dubium eſt; multò minus, ſub iuramento affirmare. Minor probatur, quia tam apud Caluiniſtas, quàm apud Catholicos, apertè falſum cenſetur, quòd Rex ſit Primas & ſupremum Caput Eccleſiæ. Apud Anglos

verò,

verò, qui Regi adhærent, in dubium vocatur. Nam ex illis, alii affirmant, alii negant hæc puncta, quæ ſequuntur. 1. *Rex eſt Primas Eccleſiæ.* 2. *Rex eſt ſupremum Caput Eccleſiæ.* 3. *Rex habet Primatum Eccleſiaſticum.* 4. *Rex habet poteſtatem & iuriſdictionem eccleſiaſticam.* 5. *Rex poteſt propria authoritate conuocare Synodos, & in iis præſidere.* 6. *Poteſt conferre beneficia eccleſiaſtica.* 7. *Poteſt creare & deponere Epiſcopos.* 8. *Eſt iudex controuerſiarum fidei.* Sanè, ſi hæc & ſimilia puncta, apud ipſos Anglos, qui Regi fauēt, incerta ſunt, cùm ab aliis negentur, ab aliis affirmentur; totum Primatum incertum eſſe, neceſſe eſt. Quæ ergo temeritas & imprudentia eſt, obligare velle Catholicos in conſcientia, vt iurati affirment id, quod ipſi falſum, alii dubium eſſe cenſent?

VIII. Articulatius dicam, quod dixi. Iuramentum Primatus Regii continet tot partes, quot ſunt, vel putantur eſſe officia Primatus Regij. Sunt autem, vel putantur eſſe varia officia, vt ſupra viſum eſt, nempe, conuocare Synodos, ſancire leges Eccleſiaſticas, conferre beneficia, creare Epiſcopos, fidei controuerſias dirimere. Igitur, variæ ſunt partes iuramenti Primatus Regij. Ex illis, hanc vnam ſeoſim accipiamus: *Ego A. B. in conſcientia mea iuro, me*

 fidelem

fidelem & obſequentem fore Regi, quotieſcunque propria authoritate creabit Epiſcopos, quos vult, & deponet ab officio, quos vult. Si hæc pars exigatur ab omnibus, qui in Anglia ſunt, quid futurum putamus? An omnes, etiam illi, qui Regi adhærent, iuraturi ſunt? Faciant, qui volent; Tookerus certè, ſi vir conſtans eſt, facturus non eſt. Negat enim creationem & depoſitionem Epiſcoporum ad Regem pertinere. Et ſi is facturus nõ eſt, qui alioqui agnoſcit Primatum Regium (ſaltem verbo) quomodo Catholici compellentur, vt faciant, qui illum penitus ignorant? Quod dixi de hac parte, de reliquis ſimiliter dicendum eſt.

IX. Altera ratio eſt hæc: Iacobus Rex ſæpè proteſtatur, ſe non plus iuris vendicare ſibi in Eccleſiam, quàm olim fecerunt Reges in veteri Teſtamento; ac proinde Primatum ſuum iiſdem terminis definiri, quibus olim in veteri Teſtamento definiebatur. Atqui Reges in veteri Teſtamento non poterant ſubditos ſuos cogere ad huiuſmodi iuramentum: *Ego A. B. palam teſtor, & ex conſcientia mea declaro, quòd Jeroboam eſt vnicus ſupremus Gubernator huius regni Iſraelitici, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus: Et quod nullus extraneus habet aut habere debet vllam iuriſ-*

dictio-

dictionem, poteſtatem, ſuperioritatem, præeminentiam vel authoritatem in hoc regno. Ergo nec Iacobus Rex poteſt cogere ſubditos ſuos ad ſimile iuramentum. Maior patet ex Apologia Regis. Minorem ſic declaro. Poſt mortem Salamonis, regnum in duas partes, Deo diſponente, diuiſum eſt: quarum altera decem tribus, altera duas complectebatur. Igitur duo deinceps erãt regna diſtincta; duo Reges, quorum alter ab altero non pendebat in regimine temporali. Alter vocabatur Rex Iſrael; alter Rex Iuda. Vterque habebat ſuos ſucceſſores. Primi, poſt diuiſionem factam, fuerunt Ieroboam Rex Iſrael, & Roboam Rex Iuda. In vtroque regno erant Leuitæ & Sacerdotes. At ſummus Pontifex non poterat ſimul in vtroque commorari, ſed in altero tantum, ac potiſsimum in regno Iuda. Nihilominus præerat omnibus Leuitis ac Sacerdotibus, qui in vtroque regno verſabantur. Nec Ieroboam poterat legitimè dicere ſuis Leuitis ac Sacerdotibus: *Nolite obtemperare ſummo Pontifici, qui habitat in regno Iuda; mihi ſoli obedite; ab illius iuriſdictione & poteſtate exempti eſtis.* Etſi dixiſſet, ſine dubio peccaſſet. Si ergo Ieroboam Rex non potuit Leuitas & Sacerdotes ſui regni eximere à iuriſdictione & poteſtate extranei Pontificis; quo

iure id facit Iacobus Rex Angliæ? præſertim cùm aſſerat, ſe non plus iuris vendicare ſibi in Eccleſiam, quàm Reges veteris Teſtamenti ſibi vendicârunt.

EPILOGVS.

I. QVæ hactenus dicta ſunt, ad tria capita poſſunt reuocari. Primum eſt, Primatum Regis in Eccleſia, rem eſſe nouam, quæ ab Henrico Octauo primùm introducta eſt, nec alibi hactenus, quàm in regno Angliæ vſurpata. Alterum, tot eſſe diſſenſiones Anglorum circa hunc Primatum, vt, quid ſit, & quam vim habeat, certò inter ipſos conſtare non poſsit. Tertium, iuramentum huius Primatus, nec exigi à Rege, nec à ſubditis præſtari poſſe.

II. Hinc aliæ tres quæſtiones, quæ circa ſubditos moueri poterant, facilè diſſoluentur. Sunt enim tria ſubditorum genera in Anglia. I. Henriciani, (vt aliqui eos vocant) qui & agnoſcunt, & iurant Primatum Regium. II. Puritani, ſeu puri Caluiniſtæ, qui non quidem agnoſcunt,

ſed

ſed tamen iurant. III. Catholici, qui nec agnoſcunt, nec iurant.

III. Eſt ergo prima quæſtio, quid dicendum ſit de Henricianis, qui & agnoſcunt, & iurant Primatum Regis? Reſpondeo. Illi ſtultè & inconſideratè agunt. Ratio eſt, quia, vt ſupra dixi, ſtultum ac temerarium eſt, rem dubiam & incertam iuramento confirmare. At Primatus Regis, res planè dubia & incerta eſt apud Henricianos, vt patet ex illorum diſsidiis, quæ hactenus explicata ſunt. Ergo eiuſmodi Primatum iuramento confirmare, ſtultum ac temerarium eſt.

IV. Altera quæſtio, quid dicendum de Puritanis ſeu puris Caluiniſtis, qui quidem non agnoſcunt Primatum Regis, ſed tamen, ſi iubeantur, iurant? Reſpondeo. Sunt periuri & politici. Ratio eſt, quia aliud ſentiunt, aliud iuramento affirmant. Sentiunt cum Caluino, Reges & Principes ſæculares non habere Primatum in rebus ſpiritualibus & Eccleſiaſticis, ſed ſolùm in temporalibus; & tamen cum Henricianis, Regi tanquam Primati & ſupremo Capiti Eccleſiæ Anglicanæ, ſub iuramento fidelitatem promittunt, Hoc autem faciunt ad externam pacem & politiam conſeruandam, quæ pluris ab illis,

quàm fides & religio æſtimatur; ideoque politici potius, quàm Chriſtiani appellandi ſunt. De quibus verè dixit Iacobus Rex, ſe plus fidei in efferis latronibus, quàm in iſto hominum genere reperiſſe.

V. Tertia quæſtio, quid dicendum de Catholicis, qui nec agnoſcunt Primatum Regis, nec iuramento confirmant? Reſpondeo: Sunt homines recti, qui coram Deo ambulant in veritate: ſimplices, qui, quod corde ſentiunt, ore profitentur: cordati, qui cum Eleazaro mori malint, quàm vel externo ſigno in rem illicitam conſentire: ſimiles Apoſtolis, qui Deo magis, quàm hominibus obedire ſatagunt: ſimiles Martyribus Eccleſiæ primitiuæ, qui liberè coram perſecutoribus profitentur, ſe eſſe, quod ſunt.

VI. At miſeri ſunt, inquies, Si enim recuſent iuramentum, coguntur ſubire carceres, tormenta, ſupplicia. Sanè, non ideò miſeri, ſed beati. Sic enim docuit nos Chriſtus in Euangelio, Matth. 5. 10. *Beati, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.* At durum eſt, pati. Quomodo durum, quod cum gaudio & delectatione fit? Audi, quid de Apoſtolis dictum ſit, Actor. 5. 41. *Ibant gaudentes à conſpectu Concilii, quoniam digni habiti ſunt pro no-*

mine

mine Jeſu contumeliam pati. Audi, quid Apoſtolus de ſeipſo dicat, 2. Corinth. 4. *Superabundo gaudio in omni tribulatione noſtra.*

VII. Vnde hoc gaudium? Ex duplici dono Spiritus ſancti, ſpe & charitate. Spes futuræ gloriæ facit nos lætos & erectos in aduerſitatibus. Roman. 8. 18. *Non ſunt condignæ paßiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Et Roman. 12. 12. *Spe gaudentes, in tribulatione patientes.* Et Hebræor. 10. 34. *Rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcentes, vos habere meliorem & manentem ſubſtantiam. Nolite itaque amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis neceſſaria eſt, vt voluntatem Dei facientes reportetis promißionem.*

VIII. Nec minor vis charitatis. Rom. 8. 35. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius? Sed in his omnibus ſuperamus propter eum, qui dilexit nos. Certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à*

charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

IX. Accedunt exempla Chriſti & aliorum Sanctorum, quæ etiam magnam vim habent ad excitandos & corroborandos Catholicorum animos, vt libenter patiantur in hac vita carceres, vincula, tormenta, mortem ipſam. 1. Pet. 2. 20. *Si benè facientes, patienter ſuſtinetis; hæc eſt gratia apud Deum. In hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius: qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius: qui cùm malediceretur, non maledicebat: cùm pateretur, non comminabatur: tradebat autem iudicanti ſe iniuſtè.*

X. Et Hebræor. 11. 36. *Alii ludibria & verbera experti, inſuper & vincula & carceres: lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladii mortui ſunt: circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus: in ſolitudinibus errantes, in montibus & ſpeluncis, & in cauernis terræ.*

XI. Et iterum cap. 12. 1. *Ideoque & nos per patientiam curramus ad propoſitum nobis certamen, aſpicientes in authorem fidei, & con-*

& conſummatorem Jeſum, qui propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem, confuſione contempta, atque in dextra ſedis DEI ſedet. Recogitate enim eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſum ſemetipſum contradictionem, vt ne fatigemini, animis veſtris deficientes. Nondum enim vſque ad ſanguinem reſtitiſtis.

XII. Et 2. Corinth. 11. 23. *In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis ſupra modum; in mortibus frequenter. A Iudæis quinquies, quadragenas vnâ minus accepi. Ter virgis cæſus ſum, ſemel lapidatus ſum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in itineribus ſæpè, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, periculis in ſolitudine, periculis in mari, periculis in falſis fratribus: in labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & ſiti, in ieiuniis multis, in in frigore & nuditate.*

XIII. Et rurſum cap. 12. 9. *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in neceſſitatibus, in perſecutionibus, in anguſtiis pro Chriſto. Cùm enim infirmor, tum potens ſum.*

XIV. His

XIV. His & ſimilibus ſacrarum litera- rum teſtimoniis muniti fuerunt Thomas Morus & Epiſcopus Roffenſis, quando potius mortem oppetere, quàm impio iuramento ſe obſtringere voluerunt: His alii, qui eos in glorioſo certamine ſecuti ſunt: His denique, qui nunc in Anglia carceres occupant, catenis alligantur, poſ- ſeſsionibus exuuntur, ſuo ſanguine pur- purantur.

SANCTVS CYPRIANVS
Epiſtola 9.

Pretioſa mors hæc eſt, quæ emit immortalitatem precio ſanguinis ſui.

Et in fine Epiſtolæ.

O beatam Eccleſiam no- ſtram, quam temporibus no- ſtris

ſtris glorioſius Martyrum ſanguis illuſtrat. Erat antea in operibus fratrum candida: nunc facta eſt in Martyrum cruore purpurea.

Et Epiſtola 24.

Quid glorioſius aut fœlicius vlli hominum poterit ex diuina dignatione contingere, quàm inter ipſos carnifices interritum confiteri Dominum Deum? quàm inter ſæuientia ſæcularis poteſtatis tormenta, etiam extorto, & excruciato, & excarnificato corpore, Chriſtum Dei filium, etſi recedente, ſed tamen libero ſpiritu confiteri? quàm relicto mundo

mundo cœlum petiſſe? quàm deſertis hominibus, inter Angelos ſtare? quàm collegam paſsionis cum Chriſto, in Chriſti nomine factum eſſe?

FINIS.